

שמות פרק יב

(יט) **שבעת ימים מצות תאכלו** אך ביום הראשון תשביתו שאר מפתיתכם כי כל אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישבאל מיום הראשון עד יום השביעי:

(יח) בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות עד יום האחד ועשרים לחדש בערב:

שמות פרק יג

(ו) **שבעת ימים תאכל מצות** וביום השביעי חג ליקנן:

(ז) **מצות יאכל את שבעת הימים** ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך:

שמות פרק יד

(טו) את חג המצות תשמר **שבעת ימים תאכל מצות** כאשר צויתך למועד חדש האביב כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריקם:

שמות פרק יז

(יח) את חג המצות תשמר **שבעת ימים תאכל מצות** אשר צויתך למועד חדש האביב כי בחדש האביב יצאת ממצרים:

ויקרא פרק יג

(ו) ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג המצות ליקנן **שבעת ימים מצות תאכלו**:

במדבר פרק כח

(יז) ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג **שבעת ימים מצות יאכל**:

דברים פרק טז

(א) שמור את חדש האביב ועשית פסח ליקנן אלהיך כי בחדש האביב הוציאך יקנן אלהיך ממצרים לילה:

(ב) וזבחת פסח ליקנן אלהיך צאן ובקר במקום אשר יבחר יקנן לשבן שמו שם:

(ג) לא תאכל עליו חמץ **שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזו יצאת מארץ מצרים** למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך: (ד) ולא יראה לך שאר בכל גבלך שבעת ימים ולא ילך מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר:

(ה) לא תוכל לזבח את הפסח באחד שעריך אשר יקנן אלהיך נתן לך:

(ו) כי אם אל המקום אשר יבחר יקנן אלהיך לשבן שמו שם תזבח את הפסח בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים:

(ז) ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר יקנן אלהיך בו ופנית בבקר והלכת לא הליך:

(ח) ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת ליקנן אלהיך לא תעשה מלאכה: ○

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קכ עמוד א

אמר רבא: מצה בזמן הזה דאורייתא ומרור דרבנן. - ומאי שנא מרור דכתיב +במדבר ט+ על מצות ומררים בזמן דאיכא פסח - יש מרור, ובזמן דליכא פסח - ליכא מרור. מצה נמי הא כתיב על מצות ומררים! - מצה מיהדר הדר ביה קרא +שמות יב+ בערב תאכלו מצות. ורב אחא בר יעקב אמר: אחד זה ואחד זה דרבנן. - אלא הכתיב בערב תאכלו מצות! - ההיא מיבעי ליה לטמא ושהיה בדרך רחוקה. דסלקא דעתך אמינא: כיון דפסח לא אכלי - מצה ומרור נמי לא ניכול, קא משמע לן. ורבא אמר לך: טמא ושהיה בדרך רחוקה לא צריך קרא, דלא גרעי מערל וכן נכר. דתניא: +שמות יב+ כל ערל לא יאכל בו, - בו אינו אוכל, אבל אוכל במצה ומרור. ואידך: כתיב בהאי, וכתוב בהאי, וצריכי. תניא כוותיה דרבא: +דברים טז+ ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך, מה שביעי רשות - אף ששת ימים רשות. מאי טעמא - הוי דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא. יכול אף לילה הראשון רשות - תלמוד לומר על מצת ומררים יאכלו. אין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים - מנין? תלמוד לומר בערב תאכלו מצות - הכתוב קבעו חובה.

אבן עזרא שמות פרק כג פסוק טו

(טו) את חג המצות החל ממנו, כי הוא ראשון לחדשי השנה. והנה כתוב: שבעת ימים תאכל מצות, כמו חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים (דבר' טז, יג). והנה הוא חיוב, ואין כמוהו ששת ימים תעשה מעשיך (שמות כג יב), כי אחריו כתוב שתשבות ביום השביעי, ואין ככה שבעת ימים תאכל מצות. ועוד, למה לא כתב שבעת ימים לא תאכל חמץ? חדש האביב פירשתיו. רבים חשבו, כי לא יראו פני ריקם, כמו לפני לא יראו (שמות לג, כג). וזה איננו נכון, כי הבאים אל בית השם הם נראים. והעד: ונראה את פני ה' (ש"א א, כב). גם יראה כל זכורך את פני השם (דבר' טז, טז), כמו לפני השם:

פירוש רס"ג על התורה דברים פרשת ראה פרק טז פסוק ח

(ח) ששת ימים תאכלו מצות וביום השביעי עצרת לה' אלקיך לא תעשה מלאכה. אפשר לפרש בד' אופנים: הא', והוא הנגלה, ששת ימים תאכל מצות, והשביעי שלאחריהם יהיה עצרת. הב', ששת ימים תאכל מן החדש, כי עד ט"ז בניסן החדש אסור באכילה ולכשתוסיף ו' ימים אלה על הראשון שבו אין המצה נאכלת אלא מן הישן, יהיה לך ז' ימים. הג', פסח מצרים לא נהג אלא יום אחד כאמור (שמות י"ג), לא יאכל חמץ היום אתם יוצאים, ואין לפרש הדברים כבשורת היציאה שהרי לאחר שיצאו כבר נאמר כתוב זה עפ"י דרשתו של ריה"ג [פסחים צ"ו וירושלמי פ"ט]. ועל הדרך הזה אמר להם בשנה הבאה אכלו ו' ימים אחרים נוסף על היום האחד של שנה זו. והד', כי אמר קודם לכן ופנית בבקר שהוא היום הראשון, דהיינו היום הראשון אינו בכלל ששת הימים כי על מחרתו נאמר ופנית בבקר והלכת ולכשמצרים ששת הימים אל היום הראשון שכבר יצא הרי שבע:

רמב"ן דברים פרק טז פסוק ח

...והוסיף וביום השביעי עצרת - וטעמו, ששת ימים תאכל מצות והשביעי עוד עליהם עצרת, והטעם שתהיו עוד נעצרים לפניו לאכול המצות. ובעבור שאמר עצרת היא ויהיה במשמע להיות נעצר על אכילת המצות בלבד כימים אשר לפניו, הוצרך להזהיר שלא תעשה מלאכה.

אבן עזרא דברים פרשת ראה פרק טז פסוק ח

(ז) ...ופנית בבקר - אמרו המכחישים, כי ילך ביום קדש אל ביתו וארצו. ואנחנו לא נסמוך על דעתנו במצות, כי אם על מעתיקי התורה. והנה מצאנו: ביום השמיני שלח את העם (מ"א ח, יו), והוא יום קדש, וכתוב אחר: וביום עשרים ושלושה לחדש השביעי שלח את העם (דה"ב ז, י). יש אומרים, כי הפירוש לאהליהם, כאשר הוא. וביום החול - לארצם. והלכת לאהליך - סביב לירושלים, ומשם ילך אל ארצו בחול:

(ח) ששת ימים - אמרו הקדמונים, מהחל חרמש, ויתכן להיות ביום השביעי דבק עם ששת ימים, והבדילו מפאה אל פאה אחרת להזהיר לא תעשה מלאכה...

חזקוני דברים פרשת ראה פרק טז פסוק ח

(ח) ששת ימים תאכל מצות אהדריה קרא לפי שהוצא יום שביעי מכלל האחרים, ד"א ששת ימים תאכל מצות אינו אומר להוציא את יום השביעי מכלל האחרים אלא לעיל קאי וה"ק ופנית בבקר והלכת לאהליך וכל הששה ימים הנשארים משם ואילך תאכל מצות. וביום השביעי ליום ראשון קאי. עצרת עצור עצמך בו מן הדברים שעצרת עצמך בשאר הימים שעברו.

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף כז עמוד א

משנה. רבי אליעזר אומר: ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה, אחת ביום ואחת בלילה. וחכמים אומרים: אין לדבר קצבה, חוץ מלילי יום טוב ראשון של חג בלבד. ועוד אמר רבי אליעזר: מי שלא אכל [לילי] יום טוב הראשון - ישלים לילי יום טוב האחרון של חג. וחכמים אומרים: אין לדבר תשלומין, ועל זה נאמר +קהלת א+ מעות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות.

גמרא. מאי טעמא דרבי אליעזר? תשבו כעין תדורו, מה דירה - אחת ביום ואחת בלילה, אף סוכה - אחת ביום ואחת בלילה. - ורבנן: כדירה, מה דירה - אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל, אף סוכה נמי - אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל. - אי הכי, אפילו לילי יום טוב ראשון נמי! - אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוודק: נאמר כאן חמשה עשר ונאמר חמשה עשר בחג המצות, מה להלן - לילה הראשון חובה, מכאן ואילך רשות, אף כאן - לילה הראשון חובה, מכאן ואילך רשות - והתם מנלן? - אמר קרא +שמות יב+ בערב תאכלו מצת - הכתוב קבעו חובה.

המאור הקטן מסכת פסחים דף כו עמוד ב

...ויש ששואלין באכילת מצה מה טעם אין אנו מברכים עליה כל ז' כמו שמברכים על הסוכה כל ז' דהא גמרינן מהדדי שלילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות בין במצה בין בסוכה כדאיתא בפרק הישן ויש להשיב לפי שאדם יכול בשאר ימים לעמוד בלא אכילת מצה ויהיה ניזון באורז ודוחן וכל מיני פירות משא"כ בסוכה שאין יכול לעמוד בלא שינה ג' ימים והוא חייב לישן בסוכה ולטייל בה והיינו דאמרינן בשבת בפרק רבי אליעזר מצה וכל מכשיריה דוחין את השבת דברי רבי אליעזר מנא ליה לר"א הא אי מסוכה מה לסוכה שכן נוהגת בלילות כבימים זהו טעם שמברכין על הסוכה כל ז' ואין מברכין על מצה כל שבעה וטעם נכון הוא.

ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק מג

...ויחוד הימים ההם יש לו סבה, פסח, ענינו מפורסם, והיותו שבעה ימים, מפני שהקף השבעה ימים הוא הקף בינוני בין היום השמישי והחדש הירחי, וכבר ידעת שלזה ההקף מבוא גדול בענינים הטבעיים, וכן הוא עוד בענינים התוריים, כי התורה תתדמה בטבע תמיד ותשלים הענינים הטבעיים על צד אחד, כי הטבע אינו בעל מחשבה והשתכלות, והתורה שיעור והנהגת השם שחנן השכל לכל בעל שכל, ואין זה כונת הפרק ונשוב למה שאנחנו עתה בו, ושבעות, הוא יום מתן תורה, ולהגדיל היום ההוא נמנו הימים מן המועד הראשון אליו, כמי שממתין בו הנאמן שבאוהביו ושהוא מונה יום וגם השעות, וזאת היא סבת ספירת העומר מיום צאתנו ממצרים עד יום מתן תורה, שהוא היה הכונה והתכלית ביציאתם באמרו ואביא אתכם אלי, ולא היה המראה הגדול ההוא אלא יום אחד, כן זכרונו בכל שנה יום אחד, אבל אכילת מצה אילו היה יום אחד לא היינו מרגישים בו ולא היה מתבאר ענינו, כי הרבה פעמים יאכל האדם מין אחד מן המאכלים שני ימים או שלשה, ואמנם יתבאר ענינו ויתפרסם בהתמיד אכילתו היקף שלם.

מעשה רב (גר"א) הלכות פסח

קפה שבעת ימים תאכל מצות כל שבעה מצוה ואינו קורא לה רשות אלא לנבי לילה ראשונה שהיא חובה ומצוה לנבי חובה רשות קרי לה ב' אעפ"כ מצוה מדאורייתא הוא וכן פירשו י"ט א"צ אות פסח במצה סוכות בסוכה ג ועוד כמה ראיות והיה מחבב מאד מצות אכילת מצה כל שבעה וביו"ט אחרון היה אוכל סעודה שלישיית אעפ"כ שלא היה אוכל שלש סעודות בשאר י"ט מפני חביבת מצות אכילת מצה שזמנו הולך לו ובמוצאי י"ט היה משתדל לטעום חמץ וכן חדש באורתא נגהי תמניסר. והיה נמנע לאכול לאחר פסח מצה שיוצאין בה ידי חובתו בפסח וכ"ז להיברא לעשיית המצוה שאין עושין אותה להנאה אלא מפני גזירת הבורא יתעלה שמו: